

Прихована небезпека

Олена СТЕПАНЮК, журналіст «АБС»

Загальновідомо, що несправжнє, підроблене, фальсифіковане завжди приховує у собі загрозу здоров'ю людини і значні збитки для суспільства. Однак, попри це, наші громадяни іноді свідомо віддають перевагу підробленим товарам сумнівної якості. Своєрідний парадокс. Все б нічого, якби це не стосувалося людського здоров'я, забруднення довкілля, економічних втрат, іміджу країни тощо. З-поміж лідерів підробок – засоби захисту рослин, без яких вести сучасне землеробство в аграрній країні на сьогодні просто неможливо.

На жаль, сьогоднішній український ринок пестицидів перенасичений підробленими препаратами. Потрапляючи в країну різними, не завжди законними шляхами, вони зайняли досить значну його частку. Так, за різними даними, обсяг фальсифікованих засобів захисту рослин сягає тридцяти-сорока відсотків. Товарообіг компаній, які виробляють підробки, цього року становить \$120 млн. Про яку здорову конкуренцію може йти мова?!

Відчуйте різницю

Засоби захисту рослин умовно можна поділити на три групи: оригінальні препарати, що виробляються компаніями, які створюють нові продукти та поставляють їх на світові ринки (компанії-оригінатори), генерики (препарати, виготовлені з діючої речовини, патент якої уже закінчився) та підробки.

Компанії-оригінатори, аби вивести новий препарат на ринок, потрібні роки наукових досліджень та випробувань. Це величезні капіталовкладення. Фахівці, маючи наукову базу, спочатку серед десятків тисяч молекул відпрацьовують одну-єдину, ефективну проти певного шкідливого об'єкта. Аби ця діюча речовина діяла на повну силу і дала очікуваний ефект, її «одягають» у прилипачі, розчинники, сурфактанти, стабілізатори, наповнювачі тощо. І саме ці складові стають своєрідною родзинкою пестициду, сприяють повному розкриттю тієї молекули і разом з нею забезпечують ефективність препарату та швидкий розклад у довіклі до безпечних речовин. Крім того, ретельно вивчаються токсикологічні та екологічні властивості. Так виготовляються оригінальні продукти.

Найбільшу небезпеку становлять підроблені препарати, які, крім шкоди, нічого не несуть, позаяк створюються незрозуміло з

Посіви цукрових буряків, оброблені підробленим пестицидом

чого і невідомо в яких умовах. Порушники закону, користуючись завойованою репутацією компанії-оригінатора, фальсифікують відомі бренди та продають так звані «аналоги», які насправді ні від чого не захищають, за нижчими цінами.

На відміну від легальних, зареєстрованих засобів захисту рослин, які проходять суворий контроль як з боку компанії-виробника, так і державних органів, підроблені оминають експертизу на ступінь впливу на здоров'я людини та навколишнє середовище, потрапляючи одразу до споживача.

Небезпека полягає у тому, що невідомі та неперевірені сполуки накопичуються у зібраному врожаї та у кінцевих продуктах споживання, які ми купуємо на ринку чи в магазині. Про нас, споживачів, звичайно, думають найменше. Адже основною метою виробників підробок є заробити якомога більше грошей.

— Ця проблема на сьогодні досягла такого рівня небезпеки, що спокійно про неї говорити неможливо, — розповідає заступник директора з наукової роботи, завідділу фітопатології та ентомології селекційно-генетичного інституту — Національного Центру насіннєзнавства та сортовивчення Ольга БАБАЯНЦ. — Донедавна у державі були створені такі умови, коли оцінювати біологічну ефективність пестицидів та агрохімікатів могла будь-яка наукова установа, і ніхто навіть не цікавився, а чи можливо без наявності певної дослідницької бази займатися такою надто важливою справою. В Україні є лише кілька установ, забезпечених усім необхідним для відповідних перевірок — інфекційні та інвазійні фонди, на яких і можна визначити істинну біологічну ефективність. Це наш інститут, Інститут рослинництва ім. В. Юр'єва у Харкові, Інститут захисту рослин та невелика кількість закладів, у яких пра-

цюють науковці, котрі володіють знаннями із захисту рослин. Однак до таких поважних установ зазвичай звертаються тільки ті фірми, які впевнені в якості своїх препаратів.

Не зашкодь!

Розглядаючи цю проблему загальною, не можна недооцінювати роль аграріїв, які є своєрідною проміжною ланкою між виробниками-фальсифікаторами та нами, кінцевими споживачами сільгосппродукції. Оскільки саме від них залежить, наскільки безпечними та екологічно чистими будуть продукти, вирощені на їхніх полях.

На жаль, для аграрія цінний чинник почасти стає головним у виборі певного продукту, залишаючи поза увагою найголовніше — наслідки такої сумнівної економії. А вони бувають дуже різними. В кращому випадку — це відсутність будь-якої дії препарату, в гіршому — частко-

соціальна реклама

ве або повне знищення культури. Найгірше - це шкода здоров'ю людей та навколишньому середовищу, оскільки склад і дія фальсифікованого пестициду загадкові і непередбачувані. Якщо у такому препараті діюча речовина і міститиметься у потрібній кількості, то у переважній більшості випадків відсутні необхідні інгредієнти, які забезпечують стабільний стан цієї речовини та нормальне її надходження, стабільність препаративної форми пестициду, тобто визначають ефективність дії. Крім того, ці препарати можуть містити супутні продукти синтезу діючої речовини, які є небезпечними для людей, котрі з ними працюють, або вживають сільгосппродукцію, а також і для сільгоспкультур, позаяк «супутні речовини можуть мати негативні наслідки на культуру і на наступну сівозміню». У цьому переконаний завідувач відділу фізіології дії гербіцидів Інституту фізіології рослин і генетики НАН України, доктор біологічних наук Євген МОРДЕРЕР.

— При використанні пестицидів, як і ліків, важливо дотримуватися відомого правила — «не зашкодь», — вважає науковець. — Тому й досконало вивчається дія цих препаратів, аби визначити чіткі рекомендації щодо їх застосування. Проте це стосується тільки оригінальних засобів захисту рослин. Фальсифіковані продукти оминають всі перевірки, оскільки виробники підробок знають кінцевий результат, який буде не на їхню користь. Тому, я переконаний, що у

такому випадку система регулювання якості продуктів повинна стосуватися всіх: і тих, хто їх продає, і тих, хто їх купує.

Влада...

Безсумнівно, державний контроль має спрямовуватися на очищення ринку засобів захисту рослин від підробок. Вал фальсифікату завдає шкоди не лише іміджу нашої країни, а й її економіці, оскільки держава недоотримує чималу кількість коштів у вигляді несплаченого ввізного мита. Річні втрати від ненадход-

Наче б то існує система реєстрації, коли усі продукти перевіряються, випробовуються на біологічну ефективність, встановлюються гігієнічні регламенти, досліджується вплив на довкілля, водні об'єкти тощо. Проводиться велика робота. Врешті-решт, препарат дозволений, внесений у список. А хто потім контролює, що саме під назвою препарату-оригіналу завозиться?... На жаль, державні структури у нас настільки «ліберальні», що часом ситуація доходить до абсурду. Мабуть, ні для

ники і реалізатори підробок мають знати: скоїв правопорушення — відповідатимеш відповідно до закону! На жаль, наші закони дуже ліберально ставляться до таких правопорушень.

Приміром, нині поширений продаж фальсифікованих пестицидів через Інтернет. Заступник начальника управління з боротьби з економічною злочинністю у сфері захисту прав інтелектуальної власності та комп'ютерних технологій МВС України Андрій ЧИГАРСЬКИХ зауважує, що протидіяти цьому процесу важко, але можливо. Полегшує справу, якщо хостинг сайту (технічна площа) знаходиться на території України. У цьому випадку правоохоронні органи здійснюють перевірки, ведуть розслідування.

Зі слів правоохоронця, вони реагують на випадки фальсифікату у разі звернення до них із заявою правовласника товарного знаку. Спочатку, у вигляді письмового попередження, потім, у випадку продовження діяльності порушників, розпочинаються слідчі дії, які і закінчуються покаранням.

Приміром, за період 2003-2009 років порушено 56 кримінальних справ за фактами незаконного використання товарних знаків при виробництві та розповсюдженні підроблених пестицидів, припинено діяльність 16 підпільних цехів з виробництва препаратів.

До правопорушників застосовується покарання, передбачене ч. 3 ст. 229 Кримінального кодексу України «Незаконне використання товарного знаку», а саме: позбавлення волі від 3 до 6 років. Правопорушення, передбачене ст. 51-2 Кодексу України про адміністративні правопорушення «Порушення прав на об'єкт права інтелектуальної власності», тягне за собою накладання штрафу у розмірі від 10 до 200 неоподатковуваних мінімумів доходів громадян з конфіскацією незаконно виготовленої продукції та обладнання.

На думку представника МВС, потрібно ще більше посилити кримінальну та адміністративну відповідальності. Крім того, лише комплексний підхід до вирішення проблеми зі сторони виробників, держави, правоохоронних органів зможе зрушити справу з мертвої точки. ■

жень податків до бюджету за оцінками експертів становлять майже 30 млн грн. На словах усі розуміють важливість проблеми: і владні структури, і виробники. Однак потрібні рішучі державні заходи, аби виправити ситуацію. Державна підтримка настільки мізерна, що майже не відчутна.

кого не буде секретом, що лобювання інтересів фірм-одноденок, які реалізують підробки, українськими чиновниками — явище звичне та поширене.

Не можна обминути увагою і питання утилізації тари. Згідно з Законом України «Про відходи», всі імпортери, які ввозять продукцію в упаковці, зокрема і з-під небезпечних хімічних речовин, зобов'язані передбачити заходи щодо її утилізації на території України, або вивіз цієї тари назад на кордон. Компанії-оригінатори та сумлінні генеричні компанії добросовісно виконують вимогу закону, сплачуючи державі кошти за цю послугу (хоча, як свідчить практика, тара утилізується лише «на папері»). А що вже говорити про ті компанії, які нелегально завозять фальсифікат, не здійснюючи ніяких офіційних платежів? Куди, врешті-решт, зникає тара з-під фальсифікату і хто повинен оплачувати її утилізацію?!..

Бандит має сидіти у в'язниці

Попри все, фальсифікаціям потрібно протидіяти. Зокрема, за допомогою законодавства. Вироб-

КОМЕНТАР

Ігор ДЕГТЯРЬОВ,
ТОВ «Влада-Агро»,
Кіровоградська область

«У нашій практиці провокації з боку виробників та реалізаторів підроблених препаратів виникають доволі часто. Про-

те ми на це вже не реагуємо. І протягом останніх п'яти років тісно співпрацюємо лише з компаніями-оригінаторами, препарати яких жодного разу нас не підвели.

Років чотири тому вирішили законмити і придбали пестицид-підробку оригінального препарату однієї відомої компанії, який, на наше щастя, ніяк не спрацював. Економія виявилася не такою, як очікували. Витрати наші подвоїлись, оскільки після цього ми таки купили оригінальний інсектицид, внесли його на культуру, щоправда, згаяли чимало часу, але він подіяв і забезпечив захист наших зернових від шкідників.

Вирішили більше не ризикувати і, врешті-решт, не переплачувати. Краще не потрапляти в таку ситуацію, позаяк наслідки бувають набагато гіршими, коли пошкоджуються або повністю знищуються посіви».